

het geheele stuk krijg ik den indruk, dat het voor den heer HERS, in tegenstelling met zijn eigen meening, geen voorrecht is geweest, zijn levenswijsheid in Rijsoord te hebben opgedaan. Immers, hij is daar zóó sterk onder den droefgeestigen indruk geraakt van treurige levensomstandigheden in groote gezinnen („allen, zonder onderscheid, zijn oververmoeid en na het derde of vierde kind vrijwel ongevoelig voor de weelde en heerlijkheid van het moederschap”, bldz. 1352), dat hij thans nog bevangen is in een grenzeloos pessimisme. Wat baten, zoo vraagt hij, bonden en vereenigen „tegen zuigelingensterfte, voor tuberculosebestrijding, enz” tegenover de ondoorgrondelijke krachten, die hij overal aan het werk ziet! Hij heeft er allen moed van eigen overtuiging volkomen bij verloren. De tweelingen, die hij, volgens eerste aandrift, nog wilde redden met een couveuse, laat hij het volgende oogenblik rustig onverzorgd hun natuurlijken dood sterven. De jonge moeder, die in zak en asch zat, toen zij zwanger was van nummer 6 of 7, en voor wie hij, nu het te laat is, wel zoo vriendelijk is mijn raad te vragen, gaf hij . . . brochures en raad, naar ik meen te begrijpen, om de vrucht te laten afdrijven! Zoo klinkt ons allerwege in het stuk hetzelfde pessimisme zonder eind tegen. Niet pessimistisch is hij alleen ten opzichte van het ontvolkingsgevaar, dat in algemeen toegepaste gezinsbeperking schuilt: „indien ten slotte de vrees bestaat, dat te weinig kinderen zullen geboren worden, *dus* (nog eens *dus*!) dat de beperking te groot wordt, dan wil ik wijzen op een compensatie, die na eenige jaren *zal* intreden, en wel deze: het individu uit het te kleine gezin *zal* voor zich zelf verlangen een grooter of zelfs een zeer groot gezin”. Hij seine deze troostrijke stelligheid oogenblikkelijk aan de Fransche staats-commissie, die zich op het oogenblik met het bevolkingsvraagstuk bezighoudt!

De heer HERS, die aan de bonden tegen en vóór het Nieuw-Malthusianisme onvoldoende inzicht in de maatschappelijke verhoudingen verwijt, moge ook, als bewijs van mijn erkentelijkheid voor deze terechtwijzing, er twee van mij aannemen; ten eerste deze: er is nog een wereld buiten Rijsoord en er zijn sterfstatistieken, die over uitgebreider en dus betrouwbaarder materiaal beschikken dan het Rijsoordsche. Die leeren o.a., dat de zuigelingensterfte in ons land gedurende de oorlogsjaren bleef dalen! Ten tweede: de strijd tegen het Nieuw-Malthusianisme heeft niet in de eerste plaats de vrees voor ontvolking tot grondslag en geen enkele bestrijder dier leer heeft ooit verkondigd, dat onbeperkte kindergeboorte het eenige en onfeilbare geneesmiddel is tegen alle maatschappelijke misstanden. Wel meent ieder strijder tegen het N.-M., dat de opzettelijke gezinsbeperking, zooals die in alle standen meer en meer wordt toegepast, in de overgrootte meerderheid der gevallen een uiting is van gemis aan verantwoordelijkheidsgevoel, aan plichtbesef tegenover het eigen gezin en tegenover de gemeenschap, en dat het egoïsme, waaruit dit voortspuit, den mensch verwijderd houdt van een hoogere zedelijkheid, voor velen, gelukkig, nog een ideaal, waarvoor te strijden warmte en kleur geeft aan het leven.

Utrecht, 5 November 1919.

B. J. KOUWER.

DE MAATREGELEN TEGEN DE ASPHYXIE DER PASGEBORENEN.

Het scherpzinnige antwoord van den heer MINK¹⁾ op mijn bedenkingen tegen zijn artikel²⁾ heb ik met groot genoegen gelezen en overdacht. Wij zullen het over het vraagstuk, natuurlijk, niet eens kunnen worden, vóórdát het feitelijke bewijs geleverd is vóór of tegen het bestaan van foetale intra-uterine adembewegingen met, als gevolg, het indringen van vruchtwater in een deel der luchtwegen, als physiologisch verschijnsel. In afwachting daarvan hebben wij elkanders betoog te toetsen. Nu is het mijn beurt tegenover collega MINK.

Zeer te pas vermeldt, zooeven DEELMAN³⁾ een waarneming van JAEGER: vorming van

1) *Ned. Tijdschr. voor Geneesk.* 1919, II, n°. 17, bldz. 1253.

3) *Ned. Tijdschr. voor Geneesk.* 1919, II, n°. 6, bldz. 413.

2) *Ned. Tijdschr. voor Geneesk.* 1919, II, n°. 18, bldz. 1367.

gewrichten tusschen beenuitsteeksels in de tusschenribsruimten bij een pasgeboren kind! Dit is inderdaad een niet onbelangrijke steun voor de opvatting van AHLFELD.

MINK acht grootere adembewegingen in de baarmoeder hoogst bedenkelijk voor de vrucht; m.i. ten onrechte, want zoo lang de foetale bloedsomloop ongestoord is, loopt zij in het minst geen gevaar, mits zij nog zóó lang in het veilige vruchtwater verblijve, dat de longen zich weder kunnen ontlasten van het in al te ruime mate ingedrongen vruchtwater, voordat het kind in de buitenwereld moet treden. Natuurlijk zijn die groote adembewegingen als verschijnsel, als teeken van gevaar, wel zeer bedenkelijk.

MINK houdt de ademhalingsbewegingen als physiologisch verschijnsel voor onwaarschijnlijk, omdat de prikkelbaarheid van het ademcentrum en van het geheele centrale zenuwstelsel vóór de geboorte gering is; dit brengt hij in verband met de betrekkelijke bløedeloosheid van het centrale zenuwstelsel bij den ongebooren foetus. Deze opvatting komt mij niet juist voor. De bloedverdeling vóór en na de geboorte vertoont juist dit groote verschil, dat in de baarmoeder de borstholte (aa. pulmonales) slechts weinig bloed ontvangt, terwijl na de geboorte dezelfde hoeveelheid bloed ook de ontplooiden longen en de verwijde borstholte moet verzorgen. Dit beteekent dus juist een betrekkelijke vermindering van de bloedverzorging o.a. van hersenen en ruggemerg na de eerste ademhaling buiten het moederlijke lichaam. Verder neemt MINK aan, dat de geschiktheid tot ademen geleidelijk toeneemt met den duur der zwangerschap: hij vergelijkt den toestand der luchtpijp met haar vertakkingen met de „rijpe vrucht van een impatiens”, die bij de geringste aanraking openspringt. Hier vergist zich mijn geachte tegenstander: ook de onrijpe vrucht uit de laatste maanden is dadelijk bereid en bekwaam tot volledige ademhalingsbewegingen.

Indringen van vruchtwater door de stemspleet is slechts mogelijk, wanneer deze wordt geopend en wel door samentrekking van het middenrif, zegt MINK. Op zijn gezag aannemend, dat dit het eenige in aanmerking komende mechanisme is, wijs ik op de volgens mijn meening groote waarschijnlijkheid van foetale samentrekkingen van het middenrif, dus van het openen der stemspleet. MINK acht dan echter geen terugkeer tot den spleetvorm der luchtpijp meer mogelijk. M.i. verzet niets zich er tegen, dit als wel mogelijk te beschouwen, mits men zich maar niet krampachtig vasthoudt aan de vergelijking met de openspringende rijpe vrucht.

Evenmin als MINK, ben ik zeker er van, dat in de baarmoeder de neusgangen van den foetus gesloten zijn of niet. Voor onze strijdvrage acht ik dit van minder belang. Zoodra de vrucht slikt, wordt de epiglottis met vruchtwater bedekt; dit staat dus als het ware gereed, om gevolg te geven aan de uitnoodiging tot dieper indringen, zoodra de stemspleet zich opent.

De raad, door MINK gegeven, de navelstreng van het pasgeboren kind niet onmiddellijk af te binden, vindt steun in de opvatting van vele verloskundigen. Deze nemen echter niet aan, dat na het uitdrijven der vrucht het moederlijke bloed nog nuttig kan zijn voor den toevoer van (foetaal!) bloed naar het centrale zenuwstelsel. De aanzienlijke verkleining van de baarmoeder op dit oogenblik is weinig geschikt om in de intervulleuse bloedmassa nog veel gaswisseling mogelijk te maken. Wij stellen ons den toestand aldus voor: het kind, dat nog niet geademd heeft, bezit een zekere hoeveelheid bloed; de rest bevindt zich in navelstreng en foetale vaten der placenta. Zoodra het schreeuwt, kan door de ontplooiing van de longen en de verwijding der borstholte een deel van het extra-foetale bloed naar den foetus overstromen; de eerste kreet, of de eerste kreten, verschaft aan de vrucht dus een vermeerdering van haar bloedmassa: deze vermeerdering bedraagt 50 tot 100 gram.

Ik ben den heer MINK erkentelijk voor zijn belangwekkende kritiek, die, al heeft zij mij niet overtuigd, ons allen toch opnieuw de noodzakelijkheid heeft doen gevoelen de feiten profondervindelijk te bestudeeren.

Utrecht, 8 November 1919.

B. J. KOUWER,